Skolenkäten hösten 2016

Skolenhetsrapport

Enkätresultat för elever i år 2

Slottegymnasiet, Ljusdals kommun

Antal elever: 211
Antal svarande: 152
Svarsfrekvens: 72 procent
Klasser: BF15, EK15, ESE15, ESM15, HV15, IMIND15, IMSPR15, NA15, RL15, SA15, VO15, IN15, NBD15, NBS15

Innehållsförteckning

Inledning	2
Resultat indexvärden – diagram	3
Resultat indexvärden – tabell	4
Resultat indexvärden – förändring	5
Resultat indexvärden – jämförelser	6
Resultat frågeområden och påståenden	7
Redovisningsprinciper	15
Principer för att skydda respondenternas anonymitet	15
Om Skolenkäten	16

Inledning

Skolenkäten genomförs med alla skolenheter under en tvåårsperiod. Enkäten är ett viktigt underlag i Skolinspektionens arbete med att granska landets skolor. Svaren på vissa frågor redovisas även på Skolverkets webbplats Välja skola, som riktar sig till föräldrar och elever.

Skolenkäten besvaras av:

- Elever i grundskolans årskurs 5 och 9 samt gymnasieskolans år 2
- Pedagogisk personal[1] i grund- och gymnasieskola
- Vårdnadshavare till barn i förskoleklass, grund- och grundsärskola

Hösten 2016 besvarade 63 108 elever, 21 278 pedagogisk personal[1] och 71 163 vårdnadshavare till barn i grund- och grundsärskola Skolenkäten. Totalt deltog 1 511 skolenheter i undersökningen riktad mot grund-, grundsär- samt gymnasieskolan.

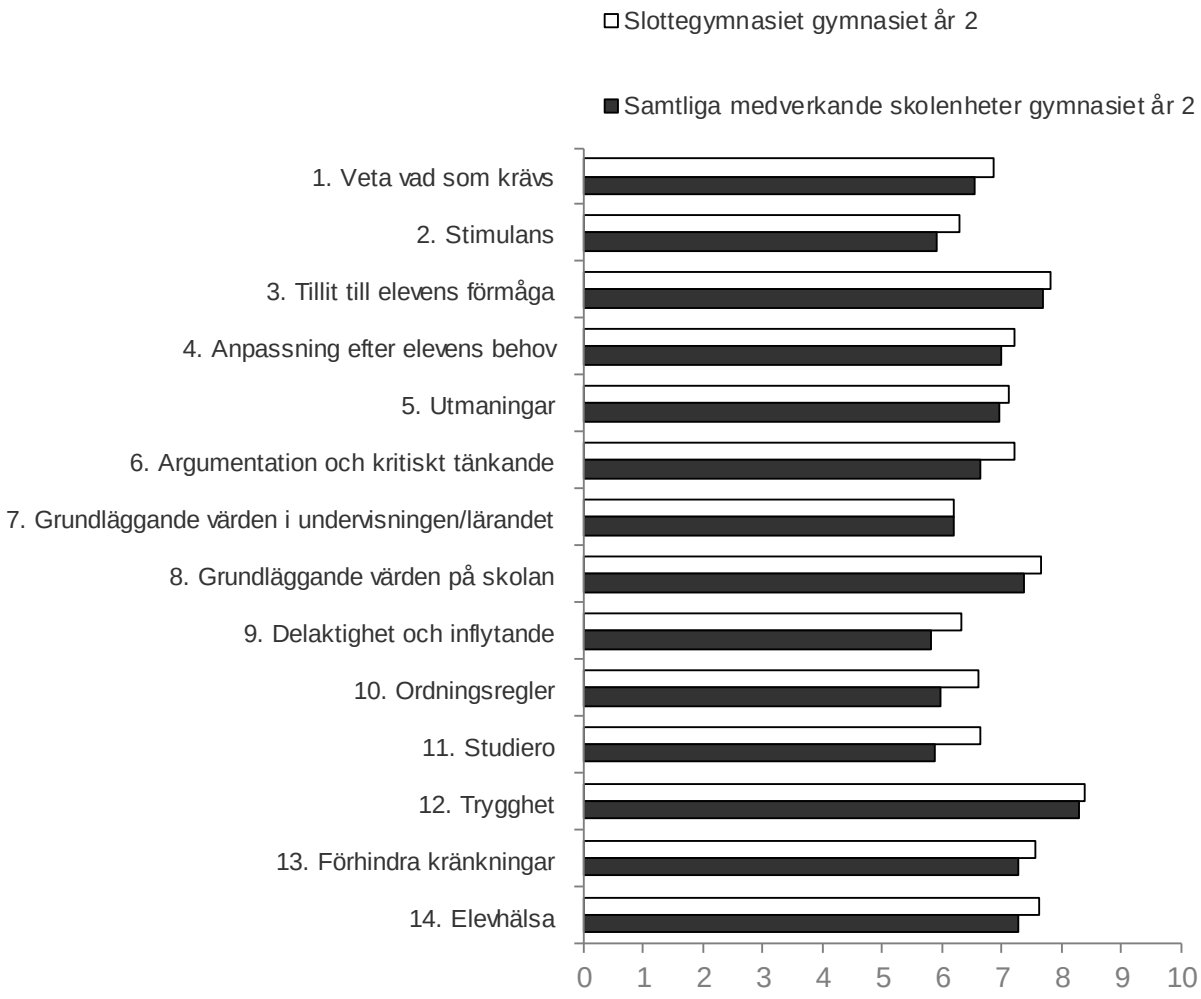
Mer om Skolenkäten kan du läsa på Skolinspektionens hemsida
www.skolinspektionen.se/om-skolenkaten

[1] Med pedagogisk personal avses i Skolenkäten den pedagogiska personal som huvudsakligen planerar, bedriver och följer upp undervisning i grundskolan och gymnasiet (observera ej pedagoger inom förskoleklass, skolbarnomsorg eller grundsärskola).

Resultat indexvärden – diagram

Diagram över indexvärden (0–10). Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning. Läs mer om hur indexvärdet beräknas i avsnittet *Om Skolenkäten*.

Vit stapel: Aktuell skolenhet år 2
Svart stapel: Samtliga deltagande skolenheter för insamlingsomgången år 2

Resultat indexvärden – tabell

Tabell över indexvärden (0–10). Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning. Läs mer om hur indexvärdet beräknas i avsnittet *Om Skolenkäten*.

Först presenteras indexvärdet för aktuell skolenhet. Efter det presenteras resultatet för samtliga deltagande skolenheter i insamlingsomgången.

	Slottegymnasiet gymnasiet år 2	Samtliga medverkande skolenheter gymnasiet år 2
1. Veta vad som krävs	6,9	6,6
2. Stimulans	6,3	5,9
3. Tillit till elevens förmåga	7,8	7,7
4. Anpassning efter elevens behov	7,2	7,0
5. Utmaningar	7,1	7,0
6. Argumentation och kritiskt tänkande	7,2	6,7
7. Grundläggande värden i undervisningen/lärandet	6,2	6,2
8. Grundläggande värden på skolan	7,7	7,4
9. Delaktighet och inflytande	6,3	5,8
10. Ordningsregler	6,6	6,0
11. Studiero	6,6	5,9
12. Trygghet	8,4	8,3
13. Förhindra kränkningar	7,6	7,3
14. Elevhälsa	7,6	7,3

Resultat indexvärden – förändring

Först presenteras indexvärdet för aktuell skolenhet. Efter det presenteras resultatförändringen sedan senaste undersökning aktuell skolenhet deltog i.

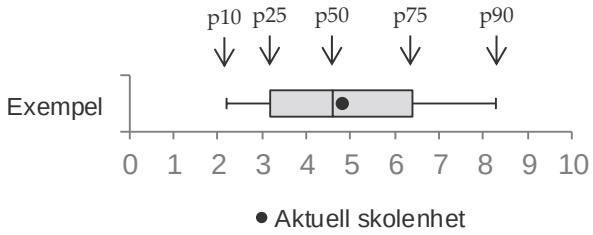
	Slottegymnasiet gymnasiet år 2	
	HT 2016	Förändring *
1. Veta vad som krävs	6,9	0,2
2. Stimulans	6,3	0,1
3. Tillit till elevens förmåga	7,8	0,1
4. Anpassning efter elevens behov	7,2	0,1
5. Utmaningar	7,1	0,1
6. Argumentation och kritiskt tänkande	7,2	0,0
7. Grundläggande värden i undervisningen/lärandet	6,2	-0,6
8. Grundläggande värden på skolan	7,7	0,2
9. Delaktighet och inflytande	6,3	-0,1
10. Ordningsregler	6,6	0,1
11. Studiero	6,6	0,4
12. Trygghet	8,4	0,2
13. Förhindra kränkningar	7,6	-0,1
14. Elevhälsa	7,6	-0,3

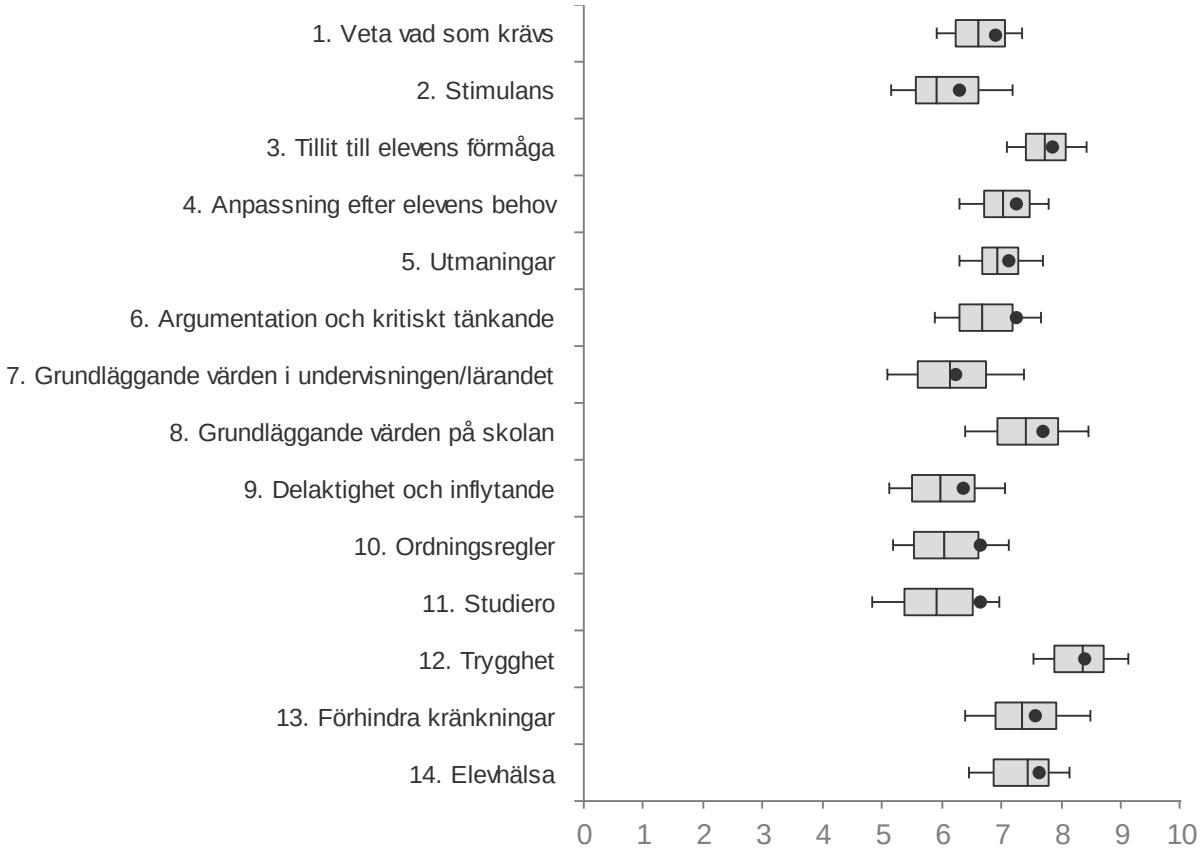
** Förändring sedan HT 2013.*

Resultat indexvärden – jämförelser

Diagrammet nedan visar indexvärdena för den aktuella skolenheten jämfört med samtliga skolenheter i enkätomgången. Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning. Läs mer om hur indexvärdet beräknas i avsnittet *Om Skolenkäten*.

För varje frågeområde (index) redovisas spridningen för samtliga skolenheter i enkätomgången genom boxdiagrammet. Den 10:e percentilen är den nivå som 10 procent av skolenheterna ligger under och 90:e percentilen den nivå som 10 procent av skolenheterna ligger över. På motsvarande sätt uttolkas den nedre kvartilen (p25), medianen (p50) och den övre kvartilen (p75). Den svarta punkten visar genomsnittet för den aktuella skolenheten.

Resultat frågeområden och påståenden

Resultat för frågeområden och påståenden för elever i gymnasiets år 2 på den aktuella skolenheten.

* = 1–9 svarande, ** = 10–19 svarande, *** = 20 svarande eller fler

Läs mer om maskeringen i avsnittet *Principer för att skydda respondenternas anonymitet*.

1. Veta vad som krävs	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Mina lärare förklarar vad vi ska göra i skolarbetet så att jag förstår	7,6	63	41%	69	45%	17	11%	*	-	*	-
Samtliga år 2	7,1	5 801	32%	9 458	52%	2 335	13%	430	2%	303	2%
Jag tycker det är svårt att veta vad jag ska klara av i skolan (-)	5,7	10	7%	51	34%	53	35%	28	18%	10	7%
Samtliga år 2	5,7	1 371	7%	5 644	31%	7 136	39%	3 299	18%	877	5%
Jag vet vad jag behöver kunna för att nå kunskapskraven i skolan	7,2	52	34%	75	49%	18	12%	*	-	*	-
Samtliga år 2	6,8	4 809	26%	9 455	52%	3 033	17%	578	3%	452	2%

Index	6,9
Samtliga år 2	6,6

2. Stimulans	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Skolarbetet är intressant	6,5	29	19%	90	59%	24	16%	*	-	*	-
Samtliga år 2	6,3	2 551	14%	11 592	63%	3 195	17%	684	4%	305	2%
Skolarbetet är roligt	6,0	20	13%	85	56%	36	24%	*	-	*	-
Samtliga år 2	5,6	1 555	8%	9 981	54%	5 356	29%	1 012	6%	423	2%
Skolarbetet stimulerar mig att lära mig mer	6,4	31	20%	75	49%	39	26%	*	-	*	-
Samtliga år 2	5,9	2 716	15%	9 237	50%	4 848	26%	960	5%	566	3%

Index	6,3
Samtliga år 2	5,9

3. Tillit till elevens förmåga	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Mina lärare får mig att tro på mig själv i mitt skolarbete	7,0	40	26%	74	49%	22	14%	*	-	**	-
Samtliga år 2	6,5	4 358	24%	8 357	46%	3 351	18%	990	5%	1 271	7%
Mina lärare förväntar sig att jag ska göra mitt bästa	8,2	73	48%	63	41%	7	5%	0	0%	9	6%
Samtliga år 2	8,2	9 024	49%	7 287	40%	750	4%	230	1%	1 036	6%
Jag kan nå kunskapskraven i skolan om jag försöker	8,3	81	53%	60	39%	*	-	0	0%	*	-
Samtliga år 2	8,4	10 498	57%	6 513	36%	850	5%	186	1%	280	2%

Index	7,8
Samtliga år 2	7,7

4. Anpassning efter elevens behov	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Jag kan få extraundervisning om jag skulle behöva det	7,7	59	39%	55	36%	**	-	*	-	23	15%
Samtliga år 2	7,2	6 035	33%	7 110	39%	2 072	11%	726	4%	2 384	13%
Mina lärare hjälper mig i skolarbetet när jag behöver det	7,9	68	45%	71	47%	11	7%	*	-	*	-
Samtliga år 2	7,7	7 794	43%	8 530	47%	1 399	8%	344	2%	260	1%
Skolarbetet är för svårt för mig (-)	6,1	*	-	45	30%	63	41%	34	22%	*	-
Samtliga år 2	6,1	934	5%	4 799	26%	8 519	46%	3 492	19%	583	3%

Index	7,2
Samtliga år 2	7,0

5. Utmaningar	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
I min skola finns det extrauppgifter för de som hinner och vill ha det	7,3	47	31%	65	43%	**	-	*	-	21	14%
Samtliga år 2	7,2	5 686	31%	7 157	39%	1 855	10%	665	4%	2 964	16%
Jag kan få svårare uppgifter om jag vill	7,0	38	25%	73	48%	14	9%	5	3%	22	14%
Samtliga år 2	7,2	5 626	31%	7 869	43%	1 955	11%	583	3%	2 294	13%
Jag får för lite utmanande arbetsuppgifter i skolan (-)	7,0	6	4%	25	16%	60	39%	53	35%	8	5%
Samtliga år 2	6,6	984	5%	3 395	19%	8 094	44%	4 801	26%	1 053	6%

Index	7,1
Samtliga år 2	7,0

6. Argumentation och kritiskt tänkande	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
På lektionerna får vi diskutera och debattera olika frågor	7,1	45	30%	82	54%	17	11%	*	-	*	-
Samtliga år 2	6,6	4 005	22%	9 783	53%	3 143	17%	697	4%	699	4%
I min skola får jag lära mig att argumentera för min sak	7,1	44	29%	68	45%	16	11%	6	4%	18	12%
Samtliga år 2	6,7	4 942	27%	8 241	45%	2 664	15%	1 069	6%	1 411	8%
Mina lärare uppmuntrar oss elever att reflektera över vad vi hör och läser	7,5	51	34%	81	53%	10	7%	*	-	*	-
Samtliga år 2	6,7	4 206	23%	9 280	51%	2 666	15%	621	3%	1 554	8%

Index	7,2
Samtliga år 2	6,7

7. Grundläggande värden i undervisningen/lärandet	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
I min skola pratar vi om mänskliga rättigheter	6,5	37	24%	65	43%	17	11%	14	9%	19	13%
Samtliga år 2	6,9	5 751	31%	7 605	41%	2 323	13%	1 228	7%	1 420	8%
I min skola pratar vi om jämställdhet mellan könen	5,8	33	22%	49	32%	30	20%	19	13%	21	14%
Samtliga år 2	5,6	3 706	20%	6 181	34%	3 673	20%	2 562	14%	2 205	12%
I min skola får jag öva på att göra etiska ställningstaganden	6,4	28	18%	55	36%	20	13%	8	5%	41	27%
Samtliga år 2	6,1	2 397	13%	6 769	37%	2 722	15%	1 024	6%	5 415	30%

Index	6,2
Samtliga år 2	6,2

8. Grundläggande värden på skolan	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Mina lärare ger killar och tjejer samma förutsättningar	7,9	78	51%	52	34%	10	7%	6	4%	6	4%
Samtliga år 2	7,8	8 920	49%	6 023	33%	1 299	7%	824	4%	1 261	7%
I min skola respekterar vi varandras olikheter	7,5	58	38%	70	46%	11	7%	6	4%	7	5%
Samtliga år 2	7,2	6 031	33%	8 766	48%	1 885	10%	724	4%	921	5%
I min skola respekterar elever och lärare varandra	7,6	58	38%	74	49%	13	9%	*	-	*	-
Samtliga år 2	7,1	5 602	31%	9 239	50%	2 062	11%	671	4%	753	4%

Index	7,7
Samtliga år 2	7,4

9. Delaktighet och inflytande	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Vi elever har inflytande över undervisningens innehåll	5,8	18	12%	71	47%	41	27%	7	5%	15	10%
Samtliga år 2	5,3	1 583	9%	8 177	45%	5 563	30%	1 457	8%	1 547	8%
På lektionerna är vi elever med och påverkar på vilket sätt vi ska arbeta med olika skoluppgifter	6,6	39	26%	68	45%	28	18%	8	5%	9	6%
Samtliga år 2	5,9	2 841	16%	9 217	50%	4 245	23%	1 269	7%	755	4%
I min skola är vi elever med och påverkar vår skolmiljö	6,7	31	20%	77	51%	21	14%	*	-	**	-
Samtliga år 2	6,3	3 660	20%	8 486	46%	3 218	18%	1 165	6%	1 798	10%

Index	6,3
Samtliga år 2	5,8

10. Ordningsregler	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
I min skola följer eleverna de ordningsregler som finns	6,3	27	18%	76	50%	37	24%	*	-	**	-
Samtliga år 2	5,8	2 212	12%	9 196	50%	4 050	22%	1 177	6%	1 692	9%
I min skola är vi elever med och bestämmer vilka ordningsregler vi ska ha	5,9	28	18%	54	36%	33	22%	13	9%	24	16%
Samtliga år 2	5,0	2 264	12%	5 868	32%	4 543	25%	2 831	15%	2 821	15%
Mina lärare ser till att ordningsreglerna på skolan följs	7,7	51	34%	69	45%	*	-	*	-	22	14%
Samtliga år 2	7,0	5 229	29%	8 824	48%	2 241	12%	602	3%	1 431	8%

Index	6,6
Samtliga år 2	6,0

11. Studiero	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Jag har studiero på lektionerna	6,7	36	24%	81	53%	22	14%	7	5%	6	4%
Samtliga år 2	6,1	3 372	18%	9 288	51%	3 832	21%	1 357	7%	478	3%
På lektionerna stör andra elever ordningen i klassrummet (-)	6,1	**	-	37	24%	57	38%	41	27%	*	-
Samtliga år 2	5,2	2 636	14%	5 412	30%	6 745	37%	2 871	16%	663	4%
Mina lärare ser till att det är studiero på lektionerna	7,2	46	30%	77	51%	18	12%	*	-	*	-
Samtliga år 2	6,4	3 746	20%	9 418	51%	3 628	20%	870	5%	665	4%

Index	6,6
Samtliga år 2	5,9

12. Trygghet	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
I min skola finns det elever som jag är rädd för (-)	8,2	6	4%	14	9%	32	21%	93	61%	7	5%
Samtliga år 2	8,2	950	5%	1 791	10%	2 940	16%	11 895	65%	751	4%
I min skola finns det personal som jag är rädd för (-)	8,7	*	-	*	-	31	20%	105	69%	7	5%
Samtliga år 2	8,5	824	4%	1 361	7%	2 873	16%	12 607	69%	662	4%
Jag känner mig trygg i skolan	8,2	81	53%	55	36%	*	-	*	-	7	5%
Samtliga år 2	8,2	9 924	54%	6 469	35%	932	5%	499	3%	503	3%

Index	8,4
Samtliga år 2	8,3

13. Förhindra kränkningar	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Min skola arbetar aktivt med att förhindra kränkande behandling	7,3	45	30%	54	36%	**	-	*	-	33	22%
Samtliga år 2	7,2	5 457	30%	6 834	37%	1 872	10%	704	4%	3 460	19%
De vuxna på skolan reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt	7,5	53	35%	53	35%	11	7%	5	3%	30	20%
Samtliga år 2	7,4	6 278	34%	6 036	33%	1 607	9%	800	4%	3 606	20%
Jag vet vem på skolan jag kan prata med om någon har varit elak mot en elev	7,9	68	45%	58	38%	5	3%	7	5%	14	9%
Samtliga år 2	7,3	7 155	39%	6 918	38%	1 860	10%	1 079	6%	1 315	7%

Index	7,6
Samtliga år 2	7,3

14. Elevhälsa	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Elevhälsogruppen i min skola frågar oss elever om hur vi upplever vår skol- och livssituation	6,4	34	22%	51	34%	27	18%	8	5%	32	21%
Samtliga år 2	6,3	4 195	23%	6 827	37%	2 802	15%	1 558	9%	2 945	16%
Jag kan gå och prata med skolsköterskan eller kuratorn/skolpsykolog om vad jag vill, det måste inte ha hänt något allvarligt	8,0	79	52%	50	33%	8	5%	6	4%	9	6%
Samtliga år 2	7,8	7 999	44%	6 021	33%	1 208	7%	756	4%	2 343	13%
På min skola är det OK att lämna lektionen om man känner ett behov av att träffa skolsköterskan eller kurator	8,2	75	49%	56	37%	*	-	*	-	13	9%
Samtliga år 2	7,8	7 520	41%	5 646	31%	1 219	7%	694	4%	3 248	18%

Index	7,6
Samtliga år 2	7,3

15. Övergripande nöjdhet (bildar ej index)	Medel-värde	Stämmer helt och hållet		Stämmer ganska bra		Stämmer ganska dåligt		Stämmer inte alls		Vet ej	
		Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Jag är nöjd med min skola som helhet	8,1	79	52%	52	34%	10	7%	*	-	*	-
Samtliga år 2	7,5	7 747	42%	7 605	41%	1 521	8%	789	4%	665	4%
Jag skulle rekommendera min skola	8,3	84	55%	45	30%	**	-	*	-	10	7%
Samtliga år 2	7,4	7 686	42%	6 374	35%	1 784	10%	1 164	6%	1 319	7%

Redovisningsprinciper

För att säkra resultatens tillförlitlighet, och för att resultaten ska redovisas, måste följande kriterier vara uppfyllda:

Svarsfrekvens

Minst 65 procent av respondenterna på skolenheten måste ha besvarat Skolenkäten.

Indexvärden

Minst 5 personer på skolenheten måste ha besvarat Skolenkäten.

Enskilda påståenden

Minst 20 personer på skolenheten måste ha besvarat Skolenkäten för att enskilda påståenden ska redovisas. Om det är 10–19 personer som har svarat redovisas dock medelvärdet för respektive påstående.

Principer för att skydda respondenternas anonymitet

För att det inte ska vara möjligt att kunna identifiera enskilda svarande finns ett antal begränsningar för hur resultaten för den enskilda skolenheten redovisas:

Enskilda svarsalternativ

- För att resultatet för ett enskilt svarsalternativ (t.ex. Stämmer helt och hållet) ska redovisas krävs att minst fem personer har angett svarsalternativet
- Om det är färre än fem personer som har angett ett visst svarsalternativ maskeras resultatet automatiskt för att säkra anonymiteten
- Om endast ett svarsalternativ har färre än fem svar maskeras även det svarsalternativ med näst minst antal svar för att det inte ska vara möjligt att räkna ut hur många som angett det andra alternativet

Resultaten maskeras på följande sätt:

* = 1–9 svarande, ** = 10–19 svarande, *** = 20 eller fler svarande

Om ingen har angett ett visst svarsalternativ anges dock detta (med 0).

Om Skolenkäten

Syfte

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet. Det kallas regelbunden tillsyn. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till en god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen. Enkäterna är en viktig del av granskningen. Delar av enkätresultatet kommer också att presenteras på Skolverkets webbplats www.valjaskola.se.

Här kan du läsa mer om Skolinspektionens regelbundna tillsyn av skolenheterna:
www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Regelbunden-tillsyn/

Skolenkätens frågor utgår från de bedömningsområden som den regelbundna tillsynen är inriktad på. Den regelbundna tillsynens syfte är att se till att skolenheterna följer de lagar, regler och läroplaner som finns för skolverksamheter.

Frågorna fokuserar särskilt på de områden som det kan vara svårt att få information om från andra källor. Resultaten utgör en viktig grund för den regelbundna tillsynen av skolenheterna.

Indexvärden

Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning. Indexvärdena är tänkta att jämföras med övriga skolenheters indexvärden för respektive område. Detta kan ge en uppfattning om hur den aktuella skolenheten förhåller sig gentemot samtliga skolenheter i enkätomgången. Indexvärdena för de olika områdena bör inte jämföras med varandra.

Ett index är ett sammantaget mått på något man vill mäta, exempelvis ett bedömningsområde. Skolenkätens indexvärden konstrueras genom att lägga samman tre påståenden. Indexvärdet är alltså medelvärdet för de tre hopslagna påståendena. I beräkningen av index ges de olika svarsalternativen ett värde som sedan summeras och delas på antalet svar. Svarsalternativet ”Vet ej” exkluderas helt från beräkningarna. Svarsalternativens värden är:

- Stämmer helt och hållet = 10
- Stämmer ganska bra = 6,67
- Stämmer ganska dåligt = 3,33
- Stämmer inte alls = 0

Svarsalternativen för negativa påståenden (markerade med minustecken i resultatredovisningen) beräknas med omvänt värde, det vill säga:

- Stämmer helt och hållet = 0
- Stämmer ganska bra = 3,33
- Stämmer ganska dåligt = 6,67
- Stämmer inte alls = 10

Detta görs för att påståendenas resultat ska gå i linje med övriga påståenden.